

Innehåll

Ordföranden har ordet	2	Rapport från 4é Nordiska Forsknings-	
Definition HUI	3	seminariet	9
Nytt från styrelsen	3	Rättighetsperspektiv eller evidens för att	
Forskarnätverket	5	öka tillgängligheten till HUI	12
Nyheter och Notiser	5	HUI, hästnäring, folkhälsa debattinlägg	15
Finskt informationsblad om HUI	6	Klientsäkerhet i fokus	17
HUI Samverkancentrum	7	Litteraturnytt	18
		Kalendarium	21
		Styrelse och organisation	22

Ordförande har ordet

En bild: Jag går genom skogen med ena änden av ett slakt grimskafte i handen. Strax bakom mig kliver min häst. När jag kliver över en stock och snår, sträcks oväntat grimskafte i min hand. Fia, min häst, har stannat. När jag undrar varför och vänder mig mot henne, tar hon ett par försiktiga steg bakåt ur snåren och hittar sedan bättre ställen att sätta sina fötter. Mycket balanserat kliver hon över stock och snår, mjukt gungande rygg. Och på Fias rygg sitter mitt syskonbarn. Lucas som är 11 år, har downs, och älskar att rida.

Och en undrande tanke: Vad är det som händer i Fias kropp i sådana här situationer? Min känsla är att hon tar ansvar för det lilla människofölet, men vilken känsla är hennes? Med mig på ryggen, det vet jag, hade hon hanterat situationen med stocken och snåret genom att öka farten och att hoppa. Med Lucas händer inte det. Hittills. Jag vet inte om det där som känns som att hon tar ansvar för barnet är jobbigt för henne, om det är något hon kanske kommer att tröttna på om Lucas får rida "för ofta"? Om det är något hon kanske glömmer bort om det går "för lång" tid mellan Lucas ridturer?

Det där, att komma närmare vad hästarna upplever kring det som vi ber dem göra, det är en fråga som jag nog hellre en någon annan skulle vilja kunna formulera vetenskapligt och studera med vetenskapliga metoder!

Petra Andersson
ordförande

Redaktionens ruta!

Här kommer ännu ett nummer av OHI Nytt.

Under 2023 har OHI genomfört stadgeändring till endast en form av medlemskap. Förhoppningen är att alla som vill bidra till OHIs ändamål enligt stadgarna, skall känna sig välkomna, sedda och hörda. För en förening som medlemmarna känner sig delaktiga i är en stark förening!

Styrelsen arbetar på medlemmarnas uppdrag. Ta vara på chansen och engagera dig i föreningsarbetet och känn att du kan göra skillnad.

Eller skriv ett inlägg i OHINytt!! Då når din röst alla OHI medlemmar.

OHI Nytt behöver redaktionsmedlemmar från mars 2023– något för dig kanske?

Vill du bidra till att utveckla OHI Nytt?

Maila:

maggan.hakanson@gmail.com

*Har du betalat
medlemsavgiften för 2023?*

Medlem 300 kr

Associerad medlem 200 kr

PG: 820054-5

Organisationen för Hästunderstödda insatser är en ideell non profitorganisation för dig som vill öka tillgängligheten till hästen och dess miljö i samhällets olika insatser mot ohälsa.

TERMINOLOGIN VI ENATS OM I NULÄGET - ETT LEVANDE DOKUMENT

OHI s definition av Hästunderstödda Insatser antagna 2020

Var hör dina aktiviteter hemma? Inom en eller flera av ovanstående rubriker? Målet med aktiviteten avgör hur den definieras och din profession avgör vilka befogenheter du har i förhållande till din klient/student/elev/patient/kund.

Tillsammans utvecklar vi en hållbar och etisk bransch med respekt för de levande individer som omfattas.

Vi verkar inom olika verkligheter, med olika mandat från samhället men med ett gemensamt mål – att ge människor möjligheten att öka sin livskvalitet och sitt välbefinnande genom möten med hästen och dess miljö.

Nytt från styrelsen

I september beslutade OHIs medlemmar om ändringar av stadgarna - från två olika sorters medlemskap i OHI, associerat medlemskap och fullt medlemskap, till att enbart ha ett medlemskap för alla medlemmar i OHI. Omröstningen genomfördes under extra allmänt möte samband med 4 Nordiska Forskningsseminariet på Stall Kungsgården: 11 röstade ja, 3 avstod, 2 röstade nej – det fanns även möjlighet att rösta digitalt.

Vi kan konstatera att det inte blev någon stor ökning av medlemmar genom stadgeändringar.

Sedan ändringarna av stadgarna har endast en ny medlemsansökan kommit in. Vi hoppas dock att stadgeändringar kan leda till att alla som vill vara medlemmar kan känna sig

inkluderade och vill bidra till en levande diskussion om framtiden för hästunderstödda insatser med vårt gemensamma syfte att främja kvalitet för klienterna och deltagare och välfärd och välbefinnande för våra terapihästkollegor.

Certifieringen

För att bibehålla och säkra hög kvalitet inom OHI certifiering vill vi tacka certifieringskommitteén Matilda Uggla och Christine Wadefjord för noggrant och tidskrävande arbete. Läs gärna certifieringsreglerna på OHIs hemsida. Det förs många diskussioner hur vi kan inkludera alla professioner och anpassa certifieringen. Mer om det under årsmötet.

Årsmöte 2023

I skrivande stund planerar vi inför årsmötet 2023! Efter två år av enbart digitala möten kan vi äntligen mötas fysisk igen. Save the date 10-11 mars lunch till lunch i Region Stockholm. Vid Nordiska seminariet blev det tydligt att när HUI/HUT utvecklas mer och mer behöver även vårt fokus på terapihästen växa, därför har vi valt temat "Hästen inom HUI/HUT". Vi hoppas på en levande dialog och diskussioner med er medlemmar. Hör gärna av er med tips och idéer.

Vi i styrelsen önskar er alla en fin juledighet och allt gott för 2023!

Varma hälsningar,

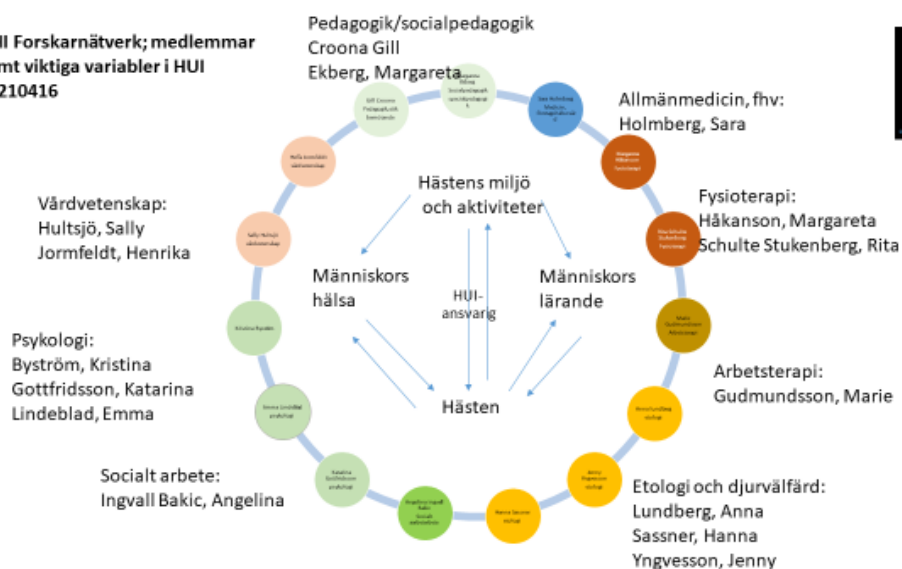
Rita
V ordf

ÅRSMÖTE MED UTBILDNINGSDAG 2023
10-11 MARS 2023
OM HÄSTEN INOM HUI/HUT
SAVE THE DATE!!

Forskarnätverket inom OHI

Forskarnätverket hade höstmöte 15 november och beslöt då att 2023 ha ett möte på våren och ett möte på hösten. När nätverket startades var avsikten att träffas ansikte mot ansikte, men Covid satte detta på

OHI Forskarnätverk; medlemmar
Samt viktiga variabler i HUI
20210416

vänt.....nu skall vi försöka göra ett nytt försök, men den finansiering som vi hade tillgång till våren 2020 saknas nu, så först försöker vi skaffa bidrag så att vi kan träffas utan allt för stora kostnader. Ett viktigt område som vi haft uppe är att alla forskningsstudier måste ha prövats etiskt, det är ett krav för att kunna publiceras i vetenskapliga tidskrifter. En etisk ansökan kostar 5000 kr och det är inga garantier att ansökan blir beviljad. Inga projekt får påbörjas innan etikansökan beviljats. Kliniska utvecklingsprojekt måste inte ha etisk prövning, men kan inte heller publiceras som forskningsstudier. Våra forskare i nätverket är resurser för oss om vi vill diskutera ett upplägg i den kliniska praktiken och vill knyta det till forskning. Det gäller att ta varje steg i rätt ordning.

Nyheter och Notiser

Olycka vid HUI verksamhet i Spanien med dödlig utgång

Vi har fått en rapport om att en deltagare omkom vid ett terapicenter under en pågående hästunderstödd insats. Håsten skyggade för en plötsligt uppdykande traktor och ryttern föll av och skadade sig så illa att hen senare avled. Det är inte känt om insatsen var terapi, lärande, aktivitet eller anpassad fritidsridning, men den massmediala bevakningen beskrev det som "hippoterapi" –

rörelsebehandling enligt den spanska nomenklaturen. Det är oklart vilken profession som ansvarade för insatsen och om det var ett officiellt registrerat terapicenter eller en verksamhet utan professionell behandlingspersonal. Oklarheterna får som följd att Hästunderstödda Insatser i Spanien fått negativ publicitet och att den nationella branschen inte kunnat vare sig bekräfta eller dementera om olyckan skett i samband med en professionell insats. Det europeiska nätverket EEFTN påpekar att olyckan lyfter frågor om kompetenskrav, kunskapskrav och försäkringsaspekter för alla praktiker.

I detta sammanhang behöver vi fundera på klientens säkerhet, hur vi säkerställer goda rutiner och hur vi lär av erfarenheter. Incidentrapportering är ett kvalitetsverktyg som kan vara viktigt att utveckla, nationellt och internationellt påpekar EEFTN.

=====

The Global Gallop

Visste du att du, genom att logga in på Hetifederation.org, kan läsa det globala nyhetsmagasinet The Global Gallop. Där hittar du artiklar från olika verksamheter världen runt, aktuella händelser och intressanta artiklar relevanta för oss alla.

Kika in och bekanta dig med verksamheter som du kanske kan besöka när du är utomlands, eller skaffa dig bara inspiration!

=====

Den ridna HÄSTENS 24 BETEENDEN I SMÄRTA

Sue Dyson är veterinär och forskare med särskilt intresse för hur hästar visar tecken på smärta. På YouTube har hon lagt upp en film om 24 smärtsignaler vi kan lära oss att uppmärksamma hos hästar för hand och ridna- Titta på den!!

HETIs hemsida www.hetifederation.org

På Hetis hemsida kan du också läsa om "Pain in the ridden horse" och titta på ett webinarium i ämnet från World Horse Welfare.

Den finska modellen – informationsblad från Finland i svensk översättning

Annika Allared har fritt översatt klagande information från vår Finska systerorganisation, den finska ridterapiföreningen, gå du in på hemsidan <https://suomenratsastusterapeutit.fi>, finns det även information på svenska. Tack Annika!!

Finska ridterapiföreningen - Suomen Ratsastusterapeutit - informationsblad

”Allt med hästar går inte in i samma paket.

Ridterapi som enskild och effektiv terapimodell.

Just nu är det väldigt inne med naturen som välgörare för oss människor, precis som rörelse.

Hästunderstödda insatser och ridterapi förväxlas gärna och det är svårt att veta vad som är vad, vad som är skillnaden. Det är svårt att avgöra bara på namnet.

Utbildning och utbildningslängden mellan de olika delarna varierar stort både inom Finland men även internationellt. De som bekostar insatsen är inte heller alltid medvetna om skillnaderna.

Outbildade utövare eller felaktigt användande av modellen kan få förödande konsekvenser, där patienten till och med kan förvärras i sin problematik.

I denna skrift vill vi tydliggöra skillnaden.

För att få bedriva ridterapi i Finland behöver personen vara utbildad ridterapeut. För det krävs minst 210 p studier inom sjukvård eller socialt arbete. Sedan tillkommer tre år av ytterligare studier inom ridterapi för att få kalla sig för ridterapeut sk SRT som är ett patentskyddat namn.

Med dessa utbildningar så har utövarna kunskapen att kunna göra bedömningar på klienter både fysiskt, psykiskt och socialt och där efter tillämpa rätt sorts intervention tillsammans med hästen för att uppnå de mål som satts upp. De har även kunskapen att matcha rätt häst för rätt klient och ändamål.

Utbildningen är både teoretisk och praktisk med arbetsträning/praktik. För att bli antagen till utbildningen så krävs antagningsprov.

Ridterapin är målinriktad med en tydlig plan för tillvägagångssättet. Effekten mäts kontinuerligt. Ridterapin dokumenteras utifrån vedertagna regler. Ridterapin bygger på samspelet mellan häst, terapeut och klient. Detta samspel går inte att få till med någon annan metod eller igenom att byta ut hästen emot något mekaniskt.

Varje terapeut skall utbilda sin häst på ett etiskt försvarbart sätt som passar just det klientel hästen skall möta.

När utbildningen görs på rätt sätt så tar det från ett upp till nio år.

Ridterapi har varit en del i friskvården sedan 1990-talet. Utöver regioner så köper även kommuner, vårdcentraler, specialistvården, socialtjänsten samt försäkringsbolagen tjänsten, utöver detta så kan det även bekostas av klienten själv. I Finland finns ca 200 utbildade ridterapeuter. Tjänsten erbjuds främst av mindre företag.

Finska ridterapi-föreningen har utvecklat samarbete över landet, tagit fram riktlinjer, en terminologi, forskat samt tagit fram etiska riktlinjer i årtionden.

Föreningen har haft kongresser samt utvecklat professionen igenom åren. Även en bok har tagits fram som vann en utmärkelse som veckans faktabok 2011. Boken är även översatt till engelska. En bok till är under produktion.

Även framöver kommer ridterapi utmärkas som en självständig terapiform inom sjuk och hälsovården. ”

Den finska organisationen är mycket aktiv inom europeiskt och internationellt samarbete och deltar fn i tre EU projekt. Ordförande är Sanna Matilla Rautiainen, fd ordf i HETI som nu har en doktorandtjänst där hon bla studerar biomekanik hos häst och ryttare. Sanna är fysioterapeut och har deltagit på de Nordiska Forskningsseminarierna, senast i september på Kungsgården.

Från HUI Samverkanscentrum

Den 6 december var Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) tillsammans med Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport, Svensk Galopp och LRF Häst inbjudna till samtal och mingel med Riksdagens Hästnätverk. Vi fick möjlighet att presentera aktuella frågor för 2023 och även mingla med riksdagspolitiker. Från vår sida valde vi att lyfta hur vi arbetar för en hållbar hästnäring i framtiden för både häst, människa och vår omgivning.

Trendspaningar och omvärldsanalyser visar på att samhällets syn på djur är i förändring. Frågan om hästnäringens Social License to Operate (SLO), eller helt enkelt samhällets acceptans av hur vi håller och använder hästar, diskuteras på fler och fler ställen - i media, i kommentarsfält och på organisationsnivå. Det ställer krav på oss att vi kan visa omvärlden att vi sätter hästarnas välfärd främst i allt vi gör och även har en hästhållning som är hållbar såväl miljömässigt som ekonomiskt. Det är också viktigt att visa näringens bidrag till samhället ur perspektiven social och ekologisk hållbarhet. Efter presentationerna fick vi möjlighet att mingla och samtala med deltagande riksdagspolitiker och kunde då berätta ytterligare om våra strategiområden. Flera politiker visade ett stort engagemang och intresse för hästens roll i humanhälsan, som resulterade i breda diskussioner om allt från positiva personliga erfarenheter av HUI till problematiken med att få till långsiktiga avtal. Vi är glada för initiativet och kommer att följa upp den påbörjade dialogen i planeringen av nästa års aktiviteter.

Vi vill passa på att säga ett stort tack för det här året och önska en God Jul och Gott Nytt år!

Hälsningar,

Karolina Lagerlund och Elin LeeApple
Hästnäringens Nationella Stiftelse

Fjärde Nordiska Forskningsseminariet – summering från två seminariedagar

Temat var ”Häst och lärande - ett område under utveckling”.

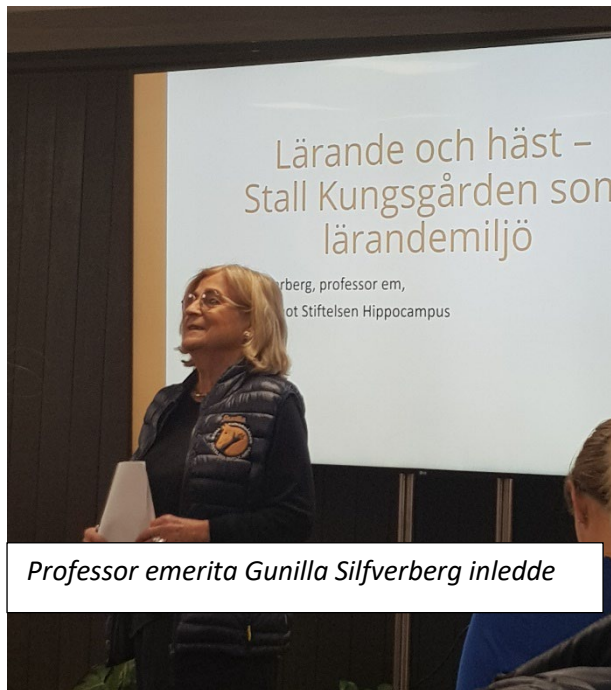
I mitten av september träffades ett 70tal deltagare bestående av forskare, praktiker, politiker, beslutsfattare och aktörer inom skola, vården och sociala arbetsverksamhetsformer. Seminariet har planerats i samverkan mellan Stiftelsen Hippocampus, Marie Cederschiölds högskola och Organisationen för hästunderstödda insatser.

Teamet på Stall Kungsgården med Pia Tillberg och Professor emerita Gunilla Silfverberg, Henrika Jormfeld och Henrik

Lerner i spetsen, har ordnat två fantastiska och fullspäckade dagar på den nyöppnade anläggningen för hästunderstödda insatser Stall Kungsgården utanför Stockholm på Drottningholm.

10 år efter det första nordiska forskningsseminariet gick av stapeln på Ersta Bräcke Sköndal högskola (numera Marie Cederschiöld högskola) kunde utövare och forskare vittna om stora och små framsteg i etableringen av hästunderstödda insatser inom område lärande, aktivitet och terapi, samt inom forskning och evidens.

Professor emerita Gunilla Silfverberg inledde

Henrik Lerner, lektor på Institutionen för vårdvetenskap, Marie Cederschiöld högskola och del av seminariets vetenskapliga kommitté förde oss genom programmet.

Seminariet med föredrag och diskussioner om hästunderstödda insatser med fokus på lärande bjöd på variationsrik och balanserat program mellan forskning och evidens, men även praktiska exempel. Fredagen började med frukost och hjärtligt välkommande av *Pia Tillberg och teamet kring Stiftelsen Hippocampus*, följt av en rundvisning på Stall Kungsgårdens fint nyrenoverade anläggning med *stallchefen Rebecca Holmström*.

Professor emerita *Gunilla Silfverberg* inledde seminariet med fördraget om det speciella med hästar i lärandemiljön på Stall Kungsgården. Detta följdes av *Britt-Marie Bjerre och Marielis Aulis* pilotstudie inom barn och ungdomspsykiatri i Kristianstad och Hässleholm som riktade sig till ungdomar med ätstörningar på Stall Kluvhult.

Efter pausen presenterade *Linda Friden*, doktorand vid Högskolan Halmstad, sina utvärderingar om närståendes bidrag till professionellt lärande i en hästunderstödd intervention för personer med psykossjukdom under handledning av Professor *Henrika Jormfeld*.

Deltagarna satt tätt och intresset var på topp

Efter lunchen var det dags för *Aurora Brostad*, University av Bergen, att kliva in åt sin kollega *Hegge* (PHD, socialarbetare, högskola Vetslandet) - som tyvärr hade blivit sjuk. *Aurora* presenterade konceptet Flexible Assertive Community Treatment (FACT) som uppföljning av gruppbaseerade aktiviteter med häst i Norge.

På lördagen presenterade *Aurora*, (PHD och veterinär) sina erfarenheter med

studenter "expending the toolbox and stories to share – AAT - learning by doing".

Fredag eftermiddag berättade *Susanne Larsson*, verksamhetsutvecklare inom funktionshinderområdet om sina planer att kring "Synen på hästen" som nyckel till ökat lärande och förbättrat kvalitet.

Stall Kungsgårdens *Matilda Uggla*, leg. fysioterapeut presenterade professionellt lärande inom HUI och belyste även sin egen roll lärande.

Carolina Lagerlund och Elin LeeApple, Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) presenterade resultaten av utvecklingsprocessen "Samordning och utveckling av hästunderstödda insatser i svenska samhället". Under ett års tid under sammanlagt fyra möten, utövare av HUI/HUT och intresserade i området diskuterad evaluerat möjligheter och framtidsutsikter av HUI.

Vackert väder och vackra omgivningar inramade dagarna

fil dr,
forska
som
har
och

Under efterföljande diskussionen kunde konstateras att etiska förutsättningar och hållbar arbetsmiljö för terapi och ridskolehästar är fortfarande ett underbeforskat område. Kvalitet inom hästhållning och träning av terapihästar inom HUA/HUI behöver synliggöras för att främja en trygg arbetsmiljö för häst och människa.

Dagen avslutades med trevlig seminariemingel på restaurang Karamellan.

Lördagen inleddes av *Pia Tillberg*, leg fysioterapeut och verksamhetsansvarig Stall Kungsgården, som berättade om skolprojektet "Ofrivillig frånvaro, frivillig närvaro". Detta drivs ihop med närvaroteamet Ekerö kommun. Syftet är att ge Flickor med 100% skolfrånvaro möjlighet att bryta social isolering och ensamhet. Den baseras på frivillig deltagande. Projektet har uppmärksammats bland annat i tidningen specialpedagogik (2/2022) och kommer förhoppningsvis kunna spridas till flera kommuner i Sverige.

Mia Harri, beteendevetare, Högskolan i Väst, presenterade sitt masterarbete, ett projekt ifrån Newcastle, Skottland "With horses CIC", om upplevelsebaserat lärande som en nyckelfaktor i HUI.

Pia Tillberg, verksamhetsledare vid Stall Kungsgården

Henrik Lerner

Marie Gustavsson, fil.dr, avdelning för socialt arbete, Linköpings universitet och *Charlotte Lundgren*, fil.dr., Institution för kultur och samhälle, Linköpings universitet presenterade lärande och aktivitet riktad till personer med IF - häst och människor tillsammans.

Efter pausen fick vi höra *Henrik Lerner*, lektor vid Marie Cederschiölds högskola om integration av HUI i kursen "djur i vård - hur kunskapen om hästunderstödda insatser kan berika lärandet" som hölls på sköterska programmet på Marie Cederschiöld högskola.

Sista spännande föredrag på seminariet hölls av *Margareta Håkanson*, leg sjukgymnast, med. lic., Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU. Hon presenterade "Fallstudier och utforskande partnerskap – en modell för lärande och systematisk kunskapsutveckling. Delar av studien har redan uppmärksammats på europeiska kongressen i Prag (CEFTA).

Margareta belyste bland annat dem unika möjligheterna som erbjuds genom att även använda sig av vårdpersonals egna erfarenheter inom HUT med hjälp av sina "medutforskare" *Lena Sundén* och *Kristina Nietzsche* båda deltagare i seminariet och leg fysioterapeuter.

Under efterföljande panelsamtalen sammanfattade Henrik Lerner och Gunilla Silfverberg 10 år av nordiska forskningsseminariet sedan starten på Ersta Sköndal högskola. *Sven Forsling* konstaterade att det har hänt otrolig mycket inom fälten sedan hans projekt "Stall Frossabo" startade.

I dagsläget kan vi konstatera att det finns viss evidens för användande av HUT/HUI. Däremot krävs det fortfarande mycket utvecklingsarbete för att få långsiktig finansiering, lönsamhet och hållbarhet så att projekt får förutsättningar att implementeras inom vård, skola och socialpedagogiska verksamhetsformer.

Rita Schulte Stukenborg

Nöjda deltagare OHI's nuvarande ordförande
Petra Andersson tidigare ordf Marie
Gudmundsson och tidigare v ordf Henrika
Jormfeldt

De nordiska länderna representerades av såväl föreläsare som åhörare. Åhörarna kom från från Sverige, Norge, Finland och Island. Vi saknar de danska kollegorna, men kommer att verka för att få till stånd utbyte även med dem under kommande aktiviteter!

Tack alla som kom och gjorde konferensen till vad den blev – ett lärande i hästars närvaro!

Är kampen för evidens vägen framåt för HUI – eller bör vi hänvisa till ett rättighetsperspektiv?

Ett av bidragen vid Nordiska forskningsseminariet ställde invanda tankebanor på huvudet! Kanske skall vi argumentera för RÄTTIGHETER och inte för EVIDENS när vi argumenterar om HUI? Jag bad författarna beskriva sina tankar för OHINytt:

I mitten av september genomfördes det fjärde nordiska forskningsseminariet kring hästunderstödda insatser, HUI, på Stall Kungsgården. Det var två mycket givande dagar med intressanta möten med både forskare och verksamma inom fältet. Innan seminariet var vi lite orolig för hur vårt bidrag skulle tas emot. Presentationen handlade om observationer och erfarenheter från ridlägerdagar för personer inom LSS, materialet är en del av forskningsprojektet *Funka till häst*, som finansieras av Stiftelsen hästforskning. Kanske skulle vårt perspektiv skilja sig för mycket från hur resonemangen brukar se ut i relation till HUI? Vår föreställning byggd på erfarenheter från tidigare kontakter var att evidens är en stor fråga inom HUI. Skulle det vara att sticka ut hakan för mycket att hävda att vi inte alls är intresserade av evidens? I vårt forskningsprojekt är vi helt enkelt inte så intresserade av "nyttan" med hästrelaterade aktiviteter för vår målgrupp, personer med

intellektuella/kognitiva funktionsnedsättningar. Men vi är intresserade av "det meningsskapande" och hur tid spenderad i stallet och tillsammans med hästar upplevs.

Vi hade inte behövt vara oroliga inför presentationen. Det var verkade som flera upplevt att strävan efter evidens har fått aningen för stort fokus. När Margareta Håkanson efter seminariet hörde av sig och frågade om vi ville skriva några rader till OHI Nytt kändes det därför väldigt roligt att få göra ett försök att argumentera för ett rättighetsperspektiv istället för fortsatt kamp för evidens.

Som två samhällsvetenskapliga forskare, en inom socialt arbete och funktionshinderområdet och en inom kommunikations och interaktionsfältet, så har vi ett ganska ambivalent förhållande till begreppet evidens och evidensbaserad praktik (EBP). Strävan efter evidens, bevis för att något är verksamt, är mer etablerat – nästintill ofrånkomligt – inom de medicinska vetenskaperna. Utövare och förespråkare för vad som tidigt kallades ridterapi och senare hästunderstödda insatser tycks huvudsakligen befinna sig inom en mer medicinskt orienterad kontext. Från mitten av 1990-talet och framåt har "evidensrörelsen" varit framgångsrik. Från att i början främst handla om just evidensbaserad medicin har den spritts till andra fält, inte minst socialt arbete. EBP är svårt att säga nej till – för vem vill inte att insatser ska bygga på "bästa tillgängliga kunskap"/evidens samt klientens/patientens/brukarens önskemål och professionell expertis? Förståelsen av vad som ska ingå i begreppet EBP har skiftat lite över åren, begreppet har inom socialt arbete ifrågasatts och debatten har periodvis varit hätsk. Hur forskning på metoder och insatser bedöms och värderas i termer av evidensnivåer där randomiserade kontrollerade experiment (RCT-studier) och metastudier av flera RCT-studier räknas högst är problematiskt inom socialt arbete. Det går sällan att etiskt försvara sociala experiment på människor på samma sätt som en läkemedelsprövning. Att vi därför i Socialstyrelsens metodguide och i Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) ser att det är "svårt att dra entydiga slutsatser om nyttan" av Hästunderstödd terapi är inte på något sätt konstigt. Det betyder varken att forskningen håller låg kvalitet eller att det inte är givande verksamheter och insatser för deltagarna, utan bara att det är svårt att bevisa i kampen för evidens. Frågan är om vi ens måste fortsätta sträva för att bevisa evidens för HUI – är det vägen framåt?

Tillbaka till den samhällsvetenskapliga funktionshinderforskningen. Det finns sedan gammalt en skiljelinje mellan en förståelse av funktionsnedsättning och funktionshinder utifrån en medicinsk modell och utifrån en social modell. Kortfattat handlar den medicinska modellen om att "fixa personen" med insatser och rehabilitering. Den sociala modellen handlar om att "fixa samhället" utifrån perspektivet att det är brister i omgivningen som leder till att en individs funktionsnedsättning blir ett funktionshinder. Självfallet är detta starkt förenklat, men det ligger något väldigt viktigt i det sociala perspektivet som inte får tappas bort – det ger argument för politiska och sociala insatser för att stärka delaktighet, tillgänglighet och möjligheten att få leva ett liv som alla andra. Det är här som rättighetsperspektivet kommer in. Sedan 2006 finns *FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* (ratificerad i Sverige 2007) där det övergripande syftet är att "främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde" (SÖ 2008:26, artikel 1). Artikel 30 § 5 handlar om

att ”göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra delta i rekreations- och fritidsverksamhet och idrott” (ibid. artikel 30).

Statistik från Svenska Ridsportförbundet visar att ridning är en folksport i Sverige och siffrorna visar också att ridning och hästar är en betydelsefull del av livet för många personer med funktionsnedsättningar. Med stöd i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar finns det goda argument för att fortsätta anpassa och tillgängliggöra hästrelaterade aktiviteter och hästunderstödda insatser till personer med funktionsnedsättning.

Vi har möjlighet att välja olika vägar och sätt argumentera. En väg handlar om att försöka bevisa nyttan med hästunderstödda insatser utifrån en medicinsk tankemodell med kvantitativa studier, som ska leva upp till kraven på statistiskt robusta och helst upprepningsbara resultat. En annan väg handlar om hävda rättigheter om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar och att fortsätta sträva efter inkluderande miljöer. Det handlar om tillgång till stallar och hästar och om jämlika möjligheter att delta i olika hästrelaterade aktiviteter.

Visst borde det räcka gott med att det upplevs givande och utvecklande att få delta i aktiviteter som involverar hästar – bålstabilitet, känsla av sammanhang och värdefulla sociala relationer får alla på köpet. Frågan är: Behöver vi verkligen ”evidens” för det?

Marie Gustavsson, fil dr. marie.gustavsson@liu.se

Avdelningen socialt arbete, Institutionen för kultur och samhälle, Linköpings universitet

Charlotte Lundgren, fil dr.

Institutionen för kultur och samhälle, Linköpings universitet

Hästunderstödda insatser, hästnäring och folkhälsa - ett debattinlägg från redaktören

Jag funderar på hästar, näringen, folkhälsoinsatser och hälsopromotion i relation till Hästunderstödda Insatser och de definitioner vi antagit.

Vid det fjärde Nordiska forskningsseminariet belystes ämnesområdet Häst och lärande – ett område under utveckling, från olika intressanta perspektiv. Många diskussioner uppstod och eftersom lärande kan ske både inom och utom formella undervisningssituationer blev det tydligt hur olika vi som var närvarande uppfattar vad som karakteriserar Hästunderstödda insatser och kanske då främst Hästunderstött lärande.

Det är orden vi använder som leder våra tankar i olika riktning.

HNS har lanserat skriften Hästen och Folkhälsan. Där beskrivs även Hästunderstödda insatser och ges exempel på hur hästar påverkar människors hälsa. Jag finner skriftens titel lätt missvisande på så sätt att den kan ge läsaren intryck av att hälsofrämjande insatser med hjälp av hästen och dess miljö alltid är hästunderstödda insatser. I alla fall så som diskussionen i rummet på Kungsgården utvecklade sig mellan deltagare. Så är det ju definitivt inte!

Enligt OHIs definitioner och enligt de internationella definitionerna som antagits av IAHAIO. I det så kallade "White Paper" (som alla kan ladda ner i en version på svenska från www.iahaio.org.) specificeras djurunderstödda insatser som ju inkluderar alla sorters husdjur, även hästar. En djurunderstödd insats är en insats med syfte att positivt påverka en **individ**s hälsotillstånd och där insatsen underlättas och målet med insatsen lättare kan nås tack vare djurets medverkan. Det är en insats inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, omsorg eller skola och den som erbjuder tjänsten har en legitim profession inom området, ansvarar för att insatsen följer vetenskap och beprövad erfarenhet samt för att klienten skyddas mot följder av ev skada via det sociala skyddsnätet i form av patientförsäkring eller försäkring via skolan. Det handlar alltså om insatser inom vård, omsorg eller utbildning riktad mot en individ som har behov av särskild anpassning eller stöd för att uppnå det specifika hälsorelaterade målet.

Men vad är ett hälsorelaterat mål? Det har vi inte specificerat och det skall inte göras här. Jag vill i stället lyfta skillnaderna mellan folkhälsoinsatser och vård och omsorg.

Vad skiljer Folkhälsoinsatser från "Hälso- och sjukvård"?

Folkhälsoinsatser är alltid generella insatser på samhällsnivå! En folkhälsoinsats kan per definition inte ges till en individ.

Vad gör det med hur vi kan förstå titeln "Hästen och Folkhälsan". Jo att det som hästen tillför folkhälsan är de generella vinsterna för befolkningen av tex närhet till djur, rekreation, fysisk aktivitet, relationer, sociala sammanhang, öppna landskap, biodiversitet, arbetstillfällen osv. Det är viktiga aspekter, men det uppfyller inte kriterierna för Hästunderstödda insatser. För att alla de generella hälsovinsterna skall kunna uppnås för alla medborgare måste även tillgänglighet och delaktighet vara en självklarhet. Att erbjuda rekreation/fritidsaktiviteter för personer med funktionsvariationer är därför **inte** en hästunderstödd insats. Däremot kan en hästunderstödd insats skapa förutsättningar för att kunna utöva ridning eller annan sport för rekreation. Tillgänglighet skall vara en förutsättning för alla som vill delta i aktiviteter i samhället men är det inte. **När vi skapar tillgänglighet till ridutbildning för ryttare med funktionsvariationer är det inte självklart att vi erbjuder en hästunderstödd insats** – det är viktigt att göra tydligt vad som erbjuds. Målet med insatsen, avsedd hälsopåverkan - i förhållande till individens hälsotillstånd, avgör.

Ytterligare problematiskt blir det i gråzonerna mellan en generell hälsofrämjande insats och en hästunderstödd insats när det vi erbjuder är självförtroendehöjande insatser eller fysisk aktivitet. Vem behöver inte öka sitt självförtroende? Var går gränsen för behandlande insatser för att höja självförtroendet? Vem behandlar, vem utbildar? Var går gränsen för en kurs om att lära känna sig själv på kommersiella grunder och en kurs om att lära känna sig själv på medicinska grunder, eller kanske för att kunna klara skolan? Eller när vi fokuserar på ökad fysisk aktivitetsnivå. Vem behöver

inte bli mer fysiskt aktiv? Vem mår inte bra av aktiviteter där man är fysiskt aktiv? Även här är frågan var gränsen mellan allmänna kommersiella och behandlande insatser går. Vem är behandlaren eller utbildaren? Var går gränsen mellan att erbjuda ökat välmående, fysisk aktivitet, ridundervisning och hästunderstödd insats?

Oavsett vad vi kallar det – vi Hästunderstödda insatser är aldrig folkhälsoinsatser – de är hälsofrämjande, sjukdoms/skadeförebyggande, rehabiliterande eller habiliteringsinsatser.

Här blir även andra ord viktiga – hälsofrämjande, förebyggande och prevention.

Promotion, prevention och hälsofrämjande – vad är vad?

Det blir ett språkligt gråzonsområde även när vi pratar om promotion, prevention och hälsofrämjande insatser.

Hälsopromotion handlar om att en frisk individ ökar/bibehåller sin hälsa genom sin livsstil och sina levnadsvanor. Promotion betyder understödja och hälsopromotion understödjer hälsa och förebygger ohälsa beroende på livsstil och levnadsvanor. Att motionera 6000 steg/dag och äta sunt, sova tillräckligt och ha ett socialt liv är faktorer som är hälsopromoverande faktorer. Hälsopromotion är INTE en del av hälso- och sjukvårdens uppdrag. Men det är mål för folkhälsoinsatser och det är ett samhällsansvar likaväl som individens ansvar. Nationella strategier för att förändra levnadsvanor är exempel på promotion, liksom tex när man tog fram vaccinationsprogrammet vid Covid 19.

Prevention är insatser som reducerar hot och risk för skada eller sjukdom – man förebygger ohälsa tex vaccination för influensa. Prevention är ett hälso- och sjukvårdsansvar och goda levnadsvanor är därför medel för såväl prevention som promotion.

Primär prevention riktas mot individen och omfattar insatser som syftar till att förebygga att insjukna eller skadas. Ex influensavaccination, mammografiscreening mot cancer

Sekundär prevention är insatser som syftar till att minska effekterna efter en inträffad sjukdom eller skada. Tex insatser efter stroke, olika rehabiliteringsinsatser efter skador, fysisk träning efter hjärtinfarkt, HUI vid mild höftartros

Tertiär prevention är insatser som syftar till att mildra effekter av en pågående sjukepisod eller minska ytterligare negativa hälsoeffekter vid kvarstående skador efter inträffad sjukdom eller skada. Tänk MS, ALS, CP i fasen efter den första akuta sjukepisoden, cancerrehabilitering, demensvård, palliativ vård.

Som jag ser det är HUI allra mest relevant vid sekundär och tertiär prevention – för personer med kvarstående funktionsvariationer. Det kan också vara högst relevant som primär prevention för anhöriga liksom för personal i relationsyrken. Insatser för att stimulera lärande vid kognitiv funktionsvariation eller vid psykisk ohälsa går också under primär prevention.

Däremot är jag tveksam till att karakterisera HUI som en promoverande insats.

Jag tänker att det är viktigt att göra skillnad mellan begreppen "Hästen och Folkhälsan" och "HUI och Individens hälsa" och att vi behöver tydliggöra vad insatser syftande till promotion respektive prevention innebär i praktiken. Kanske behöver vi ett forum för att prata om hur vi tänker och vad vi menar med orden vi använder? Det känns som vi på Kungsgården startade en diskussion som behöver få fortsätta...

Hur tänker du?

Margareta Håkanson,
leg sjukgymnast

Klientens säkerhet måste vara i fokus vid hästunderstödda insatser

Med tanke på det tragiska dödsfallet vid HUI verksamhet i Spanien känns det angeläget att vi lyfter klientsäkerheten och hur vi kan kvalitetssäkra HUI verksamheter. Inte minst för att kunna visa på den faktiska säkerhetsnivån i våra verksamheter.

Inom OHI, HETI och IAHAIO är två perspektiv särskilt viktiga – klientens säkerhet och hästens välfärd. Kraven på legitimationsyrken bland utförare/behandlare grundar sig i tankar om klient/patientsäkerhet. Hälso- och sjukvårdstjänster riktas till personer som befinner sig i en sårbar situation och där uppstår alltid en makt-obalans. Personer som agerar på en kommersiell marknad förväntas ha förutsättningar att välja och ta beslut, men när det handlar om att påverka ohälsa på olika sätt blir det en annan situation. Vid allmänt hälsofrämjande insatser informerar sig utföraren inte alltid om vilka förutsättningar som den enskilde klienten/kunden har och förväntas kanske inte heller fråga efter det. Erbjuder vi hästunderstödda insatser finns det, via de olika professionernas kompetenser, en bakgrundskunskap hos den professionelle som även blir en del av kontraktet mellan klient och utförare. Man frågar och vet vad man skall fråga efter när klientens insats planeras på ett så säkert sätt som möjligt. Riskbeteenden och risksituationer relaterade till hälsosituationen vägs in i hur insatsen utformas och vilka risker som behöver tas med i beräkningen. Skall vi värna klient-/patientsäkerheten behöver vi erbjuda insatser utifrån en medvetenhet om sårbarheten hos den som söker insatsen. Vi behöver också god kunskap om de regelverk som reglerar våra insatser tex eventuella krav på dokumentation, delegation av ansvar och tystnadsplikt.

Utbildning inom HUI området är vårt medel för att säkerställa att de professionella har en gemensam grundkunskap om både människor och hästar och på bästa sätt kan värna människans säkerhet och hästens välfärd.

Litteraturnytt

Tre artiklar om hästars tecken på ohälsa, luktsinnets roll i naturbaserad rehabilitering och hästens sensorik – varsågod här är abstracten – på engelska!

Torcivia, C.; McDonnell, S. *Equine Discomfort Ethogram*. *Animals* **2021**, *11*, 580. <https://doi.org/10.3390/ani11020580>

Simple Summary: Pain and discomfort behavior in horses tends to be especially subtle, and not readily or widely appreciated even by equine professionals, including many long-time horse keepers, trainers, and even by veterinarians, veterinary technicians, and care staff. Based on decades of evaluating the behavior of normal and physically uncomfortable horses in a referral hospital, as well as research context, we describe and illustrate a catalog of behaviors (ethogram) associated with equine physical discomfort. Our objective is to promote an unambiguous universal understanding of equine discomfort behaviors associated with various body systems and anatomic sources.

Abstract: In recent years, there has been a growing interest in and need for a comprehensive ethogram of discomfort behavior of horses, particularly for use in recognizing physical discomfort in domestically managed horses. A clear understanding of the physical discomfort behavior of horses among caretakers, trainers, and professional health care personnel is important to animal welfare and caretaker safety. This is particularly relevant to pain management for hospitalized equine patients. Various pain scale rubrics have been published, typically incorporating only a few classically cited pain behaviors that, in many cases, are specific to a particular body system, anatomic location, or disease condition. A consistent challenge in using these rubrics in practice, and especially in research, is difficulty interpreting behaviors listed in various rubrics. The objective of this equine discomfort ethogram is to describe a relatively comprehensive catalog of behaviors associated with discomfort of various degrees and sources, with the goal of improving understanding

and clarity of communication regarding equine discomfort and pain. An inventory of discomfort-related behaviors observed in horses has been compiled over 35 years of equine behavior research and clinical consulting to medical and surgical services at the University of Pennsylvania School of Veterinary Medicine's equine hospital. This research and clinical work included systematic evaluation of thousands of hours of video-recordings, including many hundreds of normal, healthy horses, as well as hospitalized patients with various complaints and/or known medical, neurologic, or orthopedic conditions. Each of 73 ethogram entries is named, defined, and accompanied by a line drawing illustration. Links to online video recorded examples are provided, illustrating each behavior in one or more hospitalized equine patients. This ethogram, unambiguously describing equine

discomfort behaviors, should advance welfare of horses by improving recognition of physical discomfort, whether for pain management of hospitalized horses or in routine husbandry.

Keywords: behavior; horse; welfare; pain

Varför är denna intressant? Jo för att vi måste vara jättebra på att förstå välfärdsrisker och signaler från våra hästar i våra verksamheter.

Pálsdóttir AM, Spendrup S, Mårtensson L and Wendin K (2021) *Garden Smellscape—Experiences of Plant Scents in a Nature-Based Intervention*. *Front. Psychol.* 12:667957.doi: 10.3389/fpsyg.2021.667957

This study explores how participants suffering from stress-related mental disorders describe their perception, interaction, and lived experience of garden smellscape during their nature-based rehabilitation. Natural elements, and especially nature smells, have been found to have a profound effect on stress reduction, suggesting an interesting link between odor in nature and stress reduction. The study was conducted as a longitudinal case-study, running over a period of 5 years, investigating participants' perceptions of a garden smellscape, after completing a 12-weeks nature-based rehabilitation in Alnarp Rehabilitation Garden, Sweden. All participants were treated for stress-related mental disorders. Data were collected through retrospective semi-structured individual interviews and analyzed according to interpretative phenomenological analysis. The results revealed in what way nature odor (odor in nature) evoked associations, emotions, and physical reactions and provide examples of how nature scents function as a catalyst for sensory awareness and memories. Findings supported the understanding that experiencing the smell of plants, especially pelargonium, may facilitate stress reduction and support mental recovery in a real-life context. The results of the study can be used for several purposes; thus, they are relevant for actors within the development of nature-based therapy, as well as stakeholders within the horticultural industry.

Keywords: pelargonium, horticulture therapy, odor, public health, ambient scent, stress-related mental disorder, well-being

Varför är denna studie intressant? Jo för att hastens miljö är synnerligen luktfylld och nu tittar Anna Maria på luktaspekter vid HUI! Vi ser fram mot att få ta del av hennes fynd och fram till dess nöjer vi oss med att samla "Häst på burk" – hår och gödsel att sniffa på för att påverka smärta som TV4s morgonprogram förmedlade från Kristina Nietzsche i höst.

Rørvang MV, Nielsen BL and McLean AN (2020) *Sensory Abilities of Horses and Their Importance for Equitation Science*. *Front. Vet. Sci.* 7:633.doi: 10.3389/fvets.2020.00633

Abstract. Vision, hearing, olfaction, taste, and touch comprise the sensory modalities of most vertebrates. With these senses, the animal receives information about its environment. How this information is organized, interpreted, and experienced is known as perception.

The study of the sensory abilities of animals and their implications for behavior is central not only to ethology but also to animal welfare. Sensory ability, perception, and behavior are closely linked. Horses and humans share the five most common sensory modalities, however, their ranges and capacities differ, so that horses are unlikely to perceive their surroundings in a similar manner to humans. Understanding equine perceptual abilities and their differences is important when horses and human interact, as these abilities are pivotal for the response of the horse to any changes in its surroundings. This review aims to provide an overview of the current knowledge on the sensory abilities of horses.

The information is discussed within an evolutionary context and also includes a practical perspective, outlining potential ways to mitigate risks of injuries and enhance positive horse-human interactions. The equine sensory apparatus includes panoramic visual capacities with acuities similar to those of red-green color-blind humans as well as aural abilities that, in some respects exceed human hearing and a highly developed sense of smell, all of which influence how horses react in various situations. Equine sensitivity to touch has been studied surprisingly sparingly despite tactile stimulation being the major interface of horse training. We discuss the potential use of sensory enrichment/positive

sensory stimulation to improve the welfare of horses in various situations e.g. using odors, touch or sound to enrich the environment or to appease horses. In addition, equine perception is affected by factors such as breed, individuality, age, and in some cases even color, emphasizing that different horses may need different types of management. Understanding the sensory abilities of horses is central to the emerging discipline of equitation science, which comprises the gamut of horse-human interactions. Therefore, sensory abilities continue to warrant scientific focus, with more research to enable us to understand different horses and their various needs.

Keywords: equitation science, olfaction, auditory, tactile stimuli, visual stimuli, human-animal relationship, welfare

Varför är denna bra? Av samma skäl som den första artikeln – ju mer vi vet om och förstår våra hästar – desto bättre välfärd och större klientsäkerhet!

Kalendarium Sverige

GOTT NYTT ÅR 2023!!

FEBRUARI

Ansökningar till utbildningar
Hästsportens Folkhögskola
öppnar

Gothenburg Horse Show

MARS

10-11 Årsmöte
Tema Hästen i HUI/HUT

APRIL

Sista ansökningsdag
Utbildningar 15 april

SEPTEMBER

EEFTN face to face meeting
Stall Kungsgården
Stockholm
Sverige

Internationella händelser

2023

SEPT

EEFTN face to face meeting
Stall Kungsgården
Stockholm
Sverige

2024

JUNI 18-22

XVIII Int HETI Congress
Budapest,
Ungern

Styrelsen mars 2022- mars 2023

Ordförande

Petra Adersson

Göteborg
Petra.andersson(at)slu.se
pedagog

V ordf

Rita Stukenborg

Solna
Starkmedhast(at)gmail.com
Fysioterapeut

Ledamot

Christine Wadefjord

Västerås
Cwadefjord(at)gmail.com
Psykolog

Ledamot

Marie-Louise Nilsson

Göteborg
ml.nilsson(at)telia.com
Pedagog

Kassör

Sofia Haking

Stockholm
Bibbi_g(at)yahoo.com
Socionom

Ledamot

Peter Löthman

Spånga
Peter.lothman(at)telia.com
Läkare

Ledamot

Karin Lega

Göteborg
Karin(at)lega.se
Psykolog

Suppleant

Greta Schibbye

Stockholm
Greta(at)equistiern.se
Sjuksköterska

Suppleant

Camilla Ridderstråle

Göteborg
Millaridd(at)hotmail.com
Fysioterapeut

Organisationen för Hästunderstödda Insatser OHI

OHI verkar för kunskapsutveckling och kunskapsspridning om hästunderstödda insatser inom Sverige.

OHI är medlem i den internationella organisationen HETI, *Federation of Horses in Education and Therapy International* www.hetifederation.org

Medlemskap.

Medlemskap kan sökas av person med utbildning inom hälso- och sjukvård, psykosocialt arbete, socialt arbete, pedagogik eller annan person som är villig att stödja OHI:s syften. Ansökan om medlemskap ställs till styrelsen via blankett på hemsidan.

Verksamhetsåret sträcker sig från 1 januari till 31 december.

Medlemsblad: Styrelsens målsättning är minst 3 utskick/verksamhetsår och skickas till alla med betald medlemsavgift. Har du material till medlemsbladet, kontakta Margareta Håkanson, e-post: maggan.hakanson@gmail.com

OHI-Biblioteket innehåller böcker, projektarbeten, artiklar, abstrakts samt videos som berör ridning som terapi. Medlemmar har möjlighet att låna ur biblioteket, lånetiden är 3v, kostnaden att få materialet hemsänt betalas av lånaren. Endast enstaka böcker och/eller artiklar kan lånas ut, men det finns alltid möjlighet att använda bibliotekets totala samling på plats, Stall Kungsgården, Stockholm från hösten 2021.

Ridotek med hjälpmedel och anpassad utrustning för test och utprovning finns fn på Göteborgs Handikappridklubb/Lunna Ridklubb, Kungälv. Förteckning finns via länk på OHIs hemsida.

Medlemsbladet

**för Organisationen för Hästunderstödda Insatser
ges ut minimum 3 ggr per år.**

Redaktör: Margareta Håkanson

Tipsa om nyheter och reportage samt skicka gärna in eget material. Redaktionen förbehåller sig rätten att besluta om insänt material ska publiceras. Skicka gärna bilder med ditt material.

Texter utan angiven författare är framtagna av redaktionen.
Foton utan angiven fotograf är tagna av Margareta Håkanson

Nästa medlemsblad utkommer 1 mars 2022.

Manusstopp 15 feb 2023.

e-post maggan.hakanson@gmail.com

GOTT NYTT ÅR!

OHI Nytt nr 4 december 2022